

Warszawa, dnia 28 maja 2009 r.

RPO-614994-VII-7020/11006.4/09/JJ

**I n f o r m a c j a**  
**o czynnościach przeprowadzonych z upoważnienia Rzecznika Praw**  
**Obywatelskich w Młodzieżowym Ośrodku Wychowawczym dla Dziewcząt**  
**w Kruszwicy**  
**(wyciąg)**

**1. Wprowadzenie.**

Działając z upoważnienia Rzecznika Praw Obywatelskich, w dniu 28 kwietnia 2009 r., do Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego dla Dziewcząt w Kruszwicy, przy ul. Kujawskiej 20 (zwanego dalej Ośrodkiem lub MOW) udali się przedstawiciele Rzecznika Praw Obywatelskich z Zespołu Prawa Karnego Wykonawczego.

Wykonując zadania Krajowego Mechanizmu Prewencji, przedstawiciele Rzecznika sprawdzili na miejscu sposób traktowania wychowanków Ośrodka, dokonując oceny pod względem ochrony nieletnich przed torturami oraz okrutnym, nieludzkim i poniżającym traktowaniem albo karaniem.

W ramach wizytacji:

- przeprowadzono rozmowę na temat funkcjonowania MOW z dyrektorem i wicedyrektorem Ośrodka oraz z pracownikami pełniącymi dyżur w placówce;
- dokonano oglądu terenu Ośrodka oraz pomieszczeń użytkowanych przez wychowanków, w tym: pokoi mieszkalnych, sanitariatów, kuchni i stołówki, pralni, biblioteki, świetlicy, pracowni warsztatowych, sal lekcyjnych, siłowni, spacerniaka;

- w oparciu o przygotowany wcześniej kwestionariusz przeprowadzono na osobności rozmowy z 26 losowo wybranymi wychowankami, które przebywały w Ośrodku w czasie wizytacji;
- zapoznano się z następującą dokumentacją Ośrodka: dziennikiem zajęć wychowawczych, procedurą postępowania przy przyjmowaniu wychowanki do MOW, procedurą postępowania w sytuacji ucieczki wychowanki, regulaminem postępowania w sytuacjach kryzysowych w MOW, zeszytami: wydawania leków, wizyt lekarskich, przekazywania dyżurów wychowawczych.

Dokonane w oparciu o powyższe czynności ustalenia, pracownicy Biura Rzecznika Praw Obywatelskich przekazali Dyrektorowi Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego dla Dziewcząt w Kruszwicy oraz wysłuchali jego uwag i wyjaśnień.

Ponadto, po zakończeniu wizytacji przeanalizowano: system oceniania i motywowania wychowanek (opracowany przez MOW), Statut Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego dla Dziewcząt w Kruszwicy, zestawienie wydarzeń nadzwyczajnych w 2008 r., wykaz zajęć pozaszkolnych i kół zainteresowań, Regulamin organizacyjny Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego dla Dziewcząt w Kruszwicy, Rozkład zajęć w dni powszednie oraz Rozkład zajęć w dni wolne (sobotę, niedzielę i święta), Statut Gimnazjum Specjalnego w Kruszwicy, Statut Szkoły Podstawowej Specjalnej w Kruszwicy, Protokół kontroli sanitarnej Państwowego Powiatowego Inspektoratu Sanitarnego w Inowrocławiu z dnia 27 kwietnia 2009 r.

## **2. Charakterystyka Ośrodka.**

Ośrodek jest placówką resocjalizacyjno – wychowawczą, przeznaczoną dla dziewcząt niedostosowanych społecznie, w wieku od 10 do 18 lat. W szczególnie uzasadnionych przypadkach pobyt wychowanki w placówce może być przedłużony do czasu umożliwiającego ukończenie szkoły – jednak nie dłużej niż do 24 roku życia. W dniu wizytacji w Ośrodku przebywały 3 wychowanki, które ukończyły 18 lat.

Placówka funkcjonuje od 1 września 2008 r. Początkowo do Ośrodka przyjmowane były tylko nieletnie z orzecznym przez Poradnię Psychologiczno – Pedagogiczną upośledzeniem umysłowym w stopniu lekkim, natomiast od marca 2009 r. przyjmowane są również nieletnie z normą intelektualną niedostosowane społecznie, wobec których sąd rodzinny zastosował środek wychowawczy w postaci umieszczenia w młodzieżowym ośrodku wychowawczym. Dziewczęta upośledzone umysłowo w stopniu lekkim zajmują górne piętro, stąd nazywane są przez personel placówki „Górami”, dziewczęta z normą intelektualną mają do dyspozycji korytarz na parterze, tzw. „Dół”.

Ośrodek prowadzi działalność w ciągu całego roku kalendarzowego, we wszystkie dni tygodnia, jako placówka nieferyjna. Całkowita pojemność Ośrodka wynosi 76 miejsc, w tym 36 przeznaczonych dla dziewcząt z upośledzeniem umysłowym w stopniu lekkim oraz 40 dla dziewcząt z normą intelektualną. W dniu wizytacji ewidencyjna liczba wychowanek umieszczonych w placówce wynosiła 45, jednakże w tym czasie faktycznie w Ośrodku przebywało 36 wychowanek (14 na „Dole” i 22 na „Górze”). Pozostałe 9 wychowanek przebywało poza ośrodkiem z następujących przyczyn: ucieczka – 6 dziewcząt, umieszczenie w szpitalu psychiatrycznym w celu obserwacji zachowania – 3 dziewczęta.

Na terenie Ośrodka funkcjonuje Szkoła Podstawowa Specjalna oraz Gimnazjum Specjalne. W bieżącym roku szkolnym nauka w Szkole Podstawowej odbywała się w zakresie klasy V (klasa liczy 6 uczennic) i VI (13 uczennic), zaś Gimnazjum realizuje trzyletni program nauczania: w klasie I w lekcjach bierze udział 8 wychowanek, w klasie II – 14, w klasie III - 4.

W Ośrodku działa Samorząd Wychowanek, który może przedstawić Radzie pedagogicznej oraz Dyrektorowi Ośrodka wnioski i opinie we wszystkich sprawach Ośrodka, w szczególności dotyczących realizacji podstawowych praw wychowanek. Opiekę organizacyjną nad Samorządem sprawuje jedna z wychowawczyń, bardzo zaangażowana w wykonywanie tej funkcji.

Opiekę lekarską wychowankom Ośrodka zapewniają lekarze pracujący w pobliskiej przychodni (wyjścia do lekarza odnotowywane są w zeszycie wizyt

lekarskich). Pielęgniarka, która zajmuje się wychowankami, wzywana jest telefonicznie w razie potrzeby udzielenia pomocy. W sytuacjach nagłych, do MOW wzywane jest pogotowie ratunkowe. W opinii pracowników Biura RPO, stałe zatrudnienie pielęgniarki w placówce jest niezbędne biorąc pod uwagę dokonywanie częstych samouszkodzeń przez nieletnie oraz fakt, iż część z dziewcząt poddana jest stałej farmakoterapii psychotropowej. Nieletnie wymagające opieki psychiatrycznej raz w miesiącu dowożone są na konsultacje do lekarza psychiatry w Bydgoszczy. Z informacji uzyskanych od Dyrektora placówki wynika, iż w Kruszwicy są znaczne trudności w pozyskaniu dla Ośrodka lekarza stomatologa, co powoduje trudności w dostępie wychowanek do stałej opieki stomatologicznej. Należy również zaznaczyć, że w Ośrodku nie ma wyodrębnionej izby chorych, w związku z tym chore dziewczęta przebywają w swoich pokojach wspólnie z pozostałymi wychowankami.

W skład kadry pedagogicznej Ośrodka wchodzi: pedagog (pełny etat), psycholog (pół etatu) - który w ramach zajęć szkolnych prowadzi 45-minutowe lekcje socjoterapii, 6 wychowawców pracujących z dziewczętami upośledzonymi umysłowo w stopniu lekkim, 9 wychowawców w grupach dziewcząt z normą intelektualną (w tym 2 wychowawców zatrudnionych na pół etatu), 2 nauczycieli (pełen etat), pozostali nauczyciele pracują w formie zatrudnienia na godziny. W MOW nie jest zatrudniony pracownik socjalny.

### **3. Ogląd MOW.**

W dniu wizytacji w MOW funkcjonowało 5 grup wychowawczych: 3 grupy dziewcząt z upośledzeniem umysłowym oraz 2 grupy (docelowo 3) dziewcząt z normą intelektualną.

Pokoje wychowanek usytuowane są na dwóch kondygnacjach budynku. Parter zamieszkiwany jest przez dziewczęta z normą intelektualną. Pokoje są 3 - osobowe, wyposażone w łóżka, stół, krzesła oraz szafy i szafki do przechowywania rzeczy osobistych nieletnich. W każdym pokoju jest łazienka, w której znajduje się umywalka, miska ustępowa i natrysk. Z kolei na pierwszym piętrze znajdują się 4 – osobowe pokoje, przeznaczone dla dziewcząt upośledzonych umysłowo w stopniu

lekkim. W pokojach tych nie ma sanitariatów. W zakresie wykonywania czynności sanitarno – higienicznych dziewczęta korzystają ze wspólnej łaźni.

Ściany we wszystkich sypialniach wychowanek wymagają odnowienia. W niektórych pomieszczeniach były one szczególnie zdewastowane i brudne. Nieletnie mają obowiązek same sprzątać w swoich pokojach. W dniu wizytacji, w niektórych z nich panował nieporządek, na podłodze porzucane były drobne śmieci, na półkach panował nieład, pokoje sprawiały wrażenie niezadbanych. Tylko nieliczne sypialnie były udekorowane i miały estetyczny wygląd.

Okna w pokojach dziewcząt zabezpieczone są od wewnątrz trzema metalowymi prętami (dwa pionowe i jeden poziomy), które mają stanowić utrudnienie przed uciezkami.

Na parterze, oprócz pokoi wychowanek, znajduje się również kuchnia połączona ze stołówką. Pomieszczenia kuchenne wyposażone są zgodnie z normami HACCP, zachowana jest w nich czystość i zasady higieny. Wychowankowie spożywają posiłki w stołówce - przestronnej i zadbanej, z dużą liczbą stolików i krzeseł, wyposażonej także w wieszaki oraz telewizor. Jadłospis jest stale udostępniany. Z informacji uzyskanych od kucharki wynika, że nieletnie mają stały dostęp do chleba i herbaty. Z obiadów na stołówce, w godz. 11.30 – 14.00, korzystają również dzieci z pobliskich szkół, których posiłki finansowane są przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej.

Wychowanki mają możliwość korzystania z biblioteki, która funkcjonuje co dwa tygodnie w godz. 15.00 – 17.00. Jest to niewielkie pomieszczenie z regałami, na których umieszczone są głównie podręczniki szkolne. Ponadto, Ośrodek korzysta również z biblioteki szkolnej należącej do Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych im. Kazimierza Wielkiego w Kruszwicy.

Na parterze znajduje się również pralnia wyposażona w wannę, dwie pralki, wirówkę, deski do prasowania. Raz w tygodniu wychowanki z poszczególnych grup wychowawczych mogą robić pranie swoich rzeczy.

Nie wszystkie sale przeznaczone na pracownie są jeszcze w pełni zagospodarowane. W niektórych z tych pomieszczeń przechowywane są nowo

zakupione rzeczy, nieoddane do użytku, np. telewizory, komputery, koce, kołdry. W przyszłości Dyrektor MOW planuje urządzenie w nich pracowni internetowej i krawieckiej. Natomiast w trakcie remontu są obecnie: pracownia przeznaczona dla koła krawieckiego (na ścianach znajdowały się odpowiednie Instrukcje BHP oraz Regulamin Pracowni Konfekcjonowania), sala muzyczna - wyposażona w głośniki, mikrofony, sprzęt muzyczny oraz pracownia gastronomiczna, przeznaczona na zajęcia koła kucharskiego, zaopatrzona w nowe meble i sprzęt AGD.

Na pierwszym piętrze znajduje się świetlica - jest to dość obszerne pomieszczenie, wyposażone w stoły, krzesła a także nowy telewizor plazmowy, okna zabezpieczone są metalowymi prętami. Obok świetlicy usytuowany jest niewielki gabinet do badań Biofeedback zaopatrzonego w Aparat EEG. Badanie EEG wykonuje się przy pomocy elektrod umieszczanych na skórze, które w komputerze rejestrują czynności mózgu człowieka. Treningi takie stosowane są głównie dla poprawy zdrowia dzieci i młodzieży w stanach: problemów szkolnych (gorsze wyniki w nauce, dysleksja, dysgrafia), zaburzeń uwagi, koncentracji, zaburzeń zachowania (nadpobudliwość ruchowa, impulsywność, agresja, apatia), zaburzeń snu, stanów lękowych, depresji, tremy, złej samooceny, przewlekłych bólów głowy i migreny, zaburzeń przyjmowania pokarmu, chronicznego zmęczenia. W celu wykonywania treningów Biofeedback przeszkolonych zostało dwóch pracowników ośrodka: psycholog i pedagog.

Ośrodek dysponuje również bogato wyposażoną siłownią.

Dziewczęta zamieszkujące górne piętro korzystają z łaźni, która wyposażona jest w: 3 natryski, 9 umywalek (nad każdą zamontowano lustro), 3 odgródzone i zamykane drzwiami toalety. Natryski odgródzone są ściankami, jednak nie posiadają drzwi ani kotar, które umożliwiłyby kąpiel w warunkach zapewniających intymność.

Trzy sale lekcyjne znajdują się na górnym korytarzu, pozostałe zlokalizowano w odrębnym budynku na terenie MOW. Wszystkie wyposażone są w podstawowe meble, tj. ławki szkolne i krzesła, brakuje w nich natomiast pomocy dydaktycznych oraz innych elementów, które wpływałyby na wytworzenie przyjemniej atmosfery w klasie, tj.: dekoracji, firan, kwiatów, itp.

#### 4. Rozmowy przeprowadzone z wychowankami Ośrodka.

W ramach wizytacji przeprowadzono rozmowy z 26 nieletnimi. Rozmowy według kwestionariusza odbywały się w cztery oczy, w sposób uniemożliwiający osobom postronnym zapoznanie się z treścią odpowiedzi udzielanych przez wychowanki Ośrodka.

Przeprowadzone rozmowy dostarczyły opinii o stanie przestrzegania praw wychowanków oraz informacji o atmosferze panującej w Ośrodku. Zgłoszone uwagi dotyczyły następujących kwestii:

1. W zakresie **warunków bytowych**: blisko połowa dziewcząt, z którymi rozmawiano, oceniła warunki bytowe jako znośne (12 osób), 8 wychowanek uznała, iż są one złe lub raczej złe. Większość z tych uwag odnosiła się do: brudnych, zagrzybionych ścian w pokojach i łazienkach, odpadającego tynku z sufitu, złego stanu mebli w pokojach, zapchanych toalet, niewystarczającej ilości papieru toaletowego (rolka papieru dla jednej wychowanki na tydzień), uniemożliwiania stałego dostępu do kuchni lub pomieszczenia, w którym wychowanki mogłyby przygotować herbatę lub posiłek (z rozmów wynika, iż są wyznaczone godziny, w których dziewczęta mogą przygotować sobie herbatę w pokoju wychowawców, kawę można spożywać tylko w weekendy), braku świetlicy na dolnym piętrze, z której mogłyby korzystać zamieszkiwane na nim wychowanki;
2. W zakresie **mycia się i kąpieli**: 6 nieletnich skarżyło się na brak zasłon w prysznicach (jedna z dziewcząt podkreśliła, iż mimo wielokrotnych próśb składanych przez wychowanki do pana Dyrektora, zasłony nadal nie zostały powieszone), 4 uwagi dotyczyły krótkiego czasu na kąpiel (15 minut) oraz zbyt rzadkiej możliwości robienia prania (raz w tygodniu, w sobotę) – bieliznę lub inną drobną odzież wychowanki mogą wyprać ręcznie w ciągu tygodnia, jednakże wówczas problemem jest brak proszku do prania. Ponadto, pojedyncze uwagi odebrano w zakresie otrzymywania za małej ilości środków higienicznych, w szczególności proszku do prania (6 uwag), podpasek (2), szamponów (1), mydła (1);

3. W zakresie **wyżywienia**: zgłoszone uwagi dotyczyły: monotonności posiłków (9 osób) oraz ich słabych walorów smakowych (5 osób), zbyt małych porcji, którymi nie można się najeść (5), nieswieżego pieczywa (2).
4. W zakresie **kieszonkowego**: grupa dziewcząt z normą intelektualną wskazała, iż nie otrzymują w ogóle kieszonkowego – informacja ta została zweryfikowana w rozmowie z wychowawcami, którzy za powód podali zbyt krótki okres przebywania tych dziewcząt w Ośrodku. Pozostałe dziewczęta otrzymują kieszonkowe w wysokości 25 zł miesięcznie. Niektóre z rozmówczyń wskazały, że kieszonkowe może być obniżane lub zatrzymane w związku ze złym zachowaniem, np. paleniem papierosów, używaniem wulgaryzmów, itp. Jedna z dziewcząt opisała sytuację, w której wszystkim wychowankom zostało wstrzymane kieszonkowe na określony miesiąc – stanowiło to karę za ucieczkę niektórych wychowanek z Ośrodka.
5. W zakresie **opieki zdrowotnej**: 9 dziewcząt oceniło opiekę medyczną zapewnioną w placówce jako raczej złą lub złą, 5 osób nie korzystało z niej dotychczas. Większość uwag dotyczyła: niezapewnienia odpowiedniej opieki lekarskiej na miejscu i trudności w dostępie do lekarza (4 uwagi), braku pielęgniarki oraz leków przeciwbólowych i przeciwgorączkowych (2), długiego czasu oczekiwania na wizytę lekarską (3), np. 2 tygodni lub 6 miesięcy w przypadku okulisty, braku dostępu do opieki specjalistycznej stomatologicznej (4), psychiatrycznej (1), okulistycznej (1).
6. w zakresie **stosowania środków dyscyplinarnych**: większość wychowanek, z którymi rozmawiano znało katalog kar obowiązujących w Ośrodku. Pięć wychowanek wskazało, że w placówce nie ma nagród. Nieletnie uznały, iż najsurowszą karą dyscyplinarną, którą można wymierzyć w Ośrodku jest: zakaz rozmów telefonicznych z rodzicami (15), zakaz wychodzenia na świeże powietrze (9), uniemożliwienia skorzystania z własnego telefonu komórkowego (5), zakaz widzeń z rodzicami (1), 50 pompek za niewstawanie na czas (1). Wśród najpoważniejszych kar, jakie zostały wymierzone dziewczętom najczęściej wymieniano stosowanie odpowiedzialności zbiorowej, np. poprzez zakaz wychodzenia wszystkich



nieletnich na świeże powietrze ze względu na ucieczki wychowanek (10), zakaz wykonywania rozmów telefonicznych z rodzicami (9). W dniu wizytacji pracownicy Biura RPO zauważyli, że w jednym z pokoi wychowawców na tablicy informacyjnej wywieszony był komunikat „Zakaz spaceriaków”, który potwierdza stosowanie tego typu kar w placówce. Pięć nieletnich nie wiedziało, do kogo mogą się odwołać w razie niesłusznego ukarania, trzy wskazały, że można zwrócić się do Dyrektora Ośrodka, ale on i tak nie uwierzy w słowa wychowanek. Większość z rozmówczyń (17) nie wiedziała, do kogo może się zwrócić w przypadku, gdyby chciała się poskarżyć na postępowanie kadry placówki.

7. W zakresie **korzystania z posług religijnych**: uwagi w tej kwestii zgłosiło 9 rozmówczyń. Dotyczyły one zakazu wychodzenia do Kościoła ze względu na: ucieczki (6 osób), niechęci wychowawców do wyjścia (2) oraz zbyt małej grupy dziewcząt chętnych do uczestnictwa we mszy świętej (1 osoba).
8. W zakresie **prowadzenia korespondencji i rozmów telefonicznych**: niewysyłania listów przez niektórych wychowawców (6 uwag), czytania listów przez wychowawców (6), stosowania kary zbiorowej (np. za palenie papierosów) w postaci zakazu wykonywania rozmów telefonicznych z rodzicami i wysyłania listów (4), obecności wychowawców podczas rozmowy telefonicznej wychowanki z rodzicami (3), zbyt rzadkiej możliwości korzystania z własnych telefonów komórkowych (3).
9. w zakresie **zajęć sportowych i spędzania czasu na wolnym powietrzu**: zbyt rzadkiego wychodzenia na świeże powietrze ze względu na: obowiązywanie kary w związku z ucieczkami nieletnich (8 osób), brak chęci ze strony wychowawców (2).
10. W zakresie **szanowania praw wychowanków do wypowiedzania się w swoich sprawach**: większość dziewcząt uważa, że ich prawa w tym zakresie są szanowane (17 osób). Jednakże siedem nieletnich zgłosiło uwagi dotyczące tego, że w placówce nie ma możliwości wypowiedzenia się (3 uwagi), zgłaszania próśb (1), możliwości wpływania na zmiany (1), brakuje osoby, która zechciałaby wysłuchać nieletnie (2).

11. W zakresie **nauki**: pięć osób stwierdziło, że nauka w placówce jest na bardzo niskim poziomie, jest za mało zajęć wyrównawczych i terapeutycznych;

Podczas indywidualnych rozmów z wychowankami, siedem z nich zgłosiło, że pobyt w placówce zmienił je na niekorzyść, 5 osób nie zauważała żadnych zmian w trakcie pobytu w Ośrodku.

Wśród odpowiedzi na pytanie: „Co wychowanek chciałby zmienić w placówce, gdyby mógł?” najczęściej udzielno następujących odpowiedzi: umożliwić palenie papierosów (16 osób), częściej wychodzić na dwór (13), zmienić wychowawców na lepszych, którzy by nie bili i krzyczeli (7), umożliwić dłuższe i częstsze rozmowy z rodzicami (10) oraz częstszy dostęp do telefonów komórkowych (4), stały dostęp do czajnika (5), możliwość poświęcania więcej czasu przez pedagoga (3), zapewnić stałą obecność pielęgniarki (2), zwiększyć ilość środków higienicznych (2), zmienić wygląd pomieszczeń (3), nie stosować odpowiedzialności zbiorowej (2), wyposażyć kabiny prysznicowe w zasłony (1).

## **5. Ocena sposobu traktowania wychowanków.**

Wszystkie wychowanki, z którymi przeprowadzono rozmowy indywidualne deklarują, że nie uczestniczą w „drugim życiu”. Jednakże niektóre z nich wskazały, iż przebywając w Ośrodku doznały przykrości ze strony innych wychowanek: 7 osób stwierdziło, że były przez nie poniżane i źle traktowane (poprzez m.in. dokuczanie, bicie, wyśmiewanie, popychanie). Ponadto, dwie rozmówczynie zgłosiły uwagi, dotyczącą bezsilności kadry Ośrodka w sytuacjach konfliktowych pomiędzy wychowankami.

Ponad połowa dziewcząt, z którymi rozmawiali przedstawiciele Rzecznika Praw Obywatelskich, dobrze lub raczej dobrze oceniła pracę nauczycieli oraz wychowawców, którzy okazują chęć pomocy. Jednakże podczas rozmów z nieletnimi pracownicy Biura RPO odnotowali sygnały wskazujące na niewłaściwe formy zachowania wychowawców. Dziewięć wychowanek zgłosiło, że wychowawcy krzyczą i wyzywają, używają wulgaryzmów w stosunku do

wychowanek (3 uwagi), zastraszają np. wyjazdem do szpitala psychiatrycznego (1), biją (1). Jedna z dziewcząt wskazała, że wychowawcy często używają obraźliwego wobec nieletnich sformułowania, cyt. „zachowujecie się jak downy”. Ponadto, dwie nieletnie przyznały, iż były świadkami sytuacji, w której jedna z wychowawczyń szarpała wychowankę, wykręciła jej ręce, chcąc w ten sposób uniemożliwić dziewczynce przyniesienie kanapek koleżance do pokoju. Zgłoszono również inne uwagi co do szarpania przez wychowawców (2 osoby), uderzenia w twarz i głowę (1). Żadna z wychowanek, z którą rozmawiano nie zdecydowała się złożyć oficjalnej skargi przedstawicielom Rzecznika Praw Obywatelskich. Jedna z dziewcząt w szczegółowy sposób przedstawiła pracownikowi Biura RPO zdarzenie, którego była świadkiem, jednak z obawy przed konsekwencjami prosiła, by nie ujawniać jej danych. Sytuacja dotyczyła pobicia przez wychowawczynię nieletniej, która nie chciała iść spać. Wówczas wychowawczynie zaczęła ją dusić, wykręcać ręce, zastraszając wywiezieniem do innego ośrodka. Rozmówczynie zaznaczyła, cyt.: *„wychowawcy znęcają się psychicznie nad wychowanekami, stąd tyle ucieczek, wszystkie chcą uciec”*.

Z informacji uzyskanych od Dyrektora placówki wynika, iż obecnie Komisariat Policji w Kruszwicy prowadzi postępowanie w sprawie fizycznego i psychicznego znęcania się personelu Ośrodka nad wychowanekami. W Biurze Rzecznika Praw Obywatelskich sprawa ta została objęta indywidualnym badaniem.

W opinii pracowników Biura RPO, atmosfera wychowawcza w placówce jest niewłaściwa, a stosunki pomiędzy wychowanekami a wychowawcami napięte. Wzajemną niechęć wyczuwa się zarówno w rozmowach z nieletnimi jak i z personelem placówki. Stosowanie zbyt częstych, surowych, nieregulaminowych kar oraz odpowiedzialności zbiorowej, brak wypracowanych metod postępowania w sytuacjach konfliktowych oraz niewłaściwe, czasami nazbyt emocjonalne, reagowanie kadry na problemy przysparzane przez nieletnie rodzi w wychowanekach frustrację i niechęć do współpracy z wychowawcami (6 dziewcząt uznało, że nie ma w Ośrodku osoby, do której mogłyby się zwrócić w każdej sprawie bez żadnych obaw). Niewłaściwą atmosferę w placówce potwierdzają liczne ucieczki nieletnich, samookaleczenia, częste interwencje policji.

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 26 lipca 2004 r. w sprawie szczegółowych zasad kierowania, przyjmowania, przenoszenia, zwalniania i pobytu nieletnich w młodzieżowym ośrodku wychowawczym oraz młodzieżowym ośrodku socjoterapii (Dz. U. z 2004 r., Nr 178, poz. 1833), nieletniemu umieszczonemu w ośrodku zapewnia się warunki niezbędne do nauki, wychowania, resocjalizacji i terapii, w tym warunki bezpiecznego pobytu (§ 6 rozporządzenia). Tymczasem zastana w Ośrodku w dniu wizytacji sytuacja pozwala stwierdzić, iż warunki te nie są wychowankom zapewniane.

#### **6. Analiza dokumentacji Ośrodka.**

Po przeanalizowaniu tekstu Statutu Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego dla Dziewcząt w Kruszwicy stwierdzono, iż konieczne jest uzupełnienie jego treści o punkt określający tryb składania skarg w przypadku naruszenia praw wychowanka oraz tryb odwoływania się od kary – zgodnie z wymogami zawartymi w § 8 Załącznika nr 4 Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 7 marca 2005 r. w sprawie ramowych statutów placówek publicznych (Dz. U. z 2005 r., Nr 52, poz. 466). Ponadto, § 13 pkt 2 Statutu w brzmieniu „Grupa wychowawcza w Ośrodku liczy od 8 do 16 wychowanek” jest niezgodny z przepisem § 20 pkt 2 Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 7 marca 2005 r. w sprawie rodzajów i szczegółowych zasad działania placówek (...), zgodnie z którym liczba wychowanków w grupie wychowawczej wynosi od 8 do 12. Należy również zauważyć, iż § 17 pkt 1 ust. 5 – 7 Statutu zawiera zapis: „Dla zapewnienia prawidłowej realizacji zadań Ośrodek posiada: (...) pomieszczenie do wypoczynku i cichej nauki, izolatkę dla osób chorych oraz pokój gościnny z możliwością spotkań z osobami odwiedzającymi”. Jednakże na podstawie przeprowadzonego podczas wizytacji oglądu, pracownicy Biura RPO stwierdzili, iż żadne z wymienionych wyżej pomieszczeń nie istnieje w placówce. Jak ustalono: wychowanki, które są chore przebywają w swoich pokojach mieszkalnych razem z pozostałymi wychowankami, odwiedziny z osobami spoza placówki odbywają się w jadalni, zaś jedynymi pokojami

do wypoczynku i cichej nauki są pokoje mieszkalne. Zatem wskazany wyżej zapis Statutu jest niezgodny z stanem faktycznym.

Pracownicy Biura RPO zapoznali się również z Regulaminem Organizacyjnym Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego dla Dziewcząt w Kruszwicy, który w swej treści jest tożsamy ze Statutem Ośrodka.

W Ośrodku sporządzone zostały - odrębnie dla dziewcząt z upośledzeniem umysłowym i dziewcząt z normą intelektualną - Rozkłady zajęć w dni powszednie oraz niedziele i święta. Należy zaznaczyć, iż udział w zajęciach sportowych, turystycznych, rekreacyjnych oraz kulturalno – oświatowych przewidziany jest tylko w niedziele w godz. 14.00 – 17.00, podczas, gdy zgodnie z § 18 pkt 2 Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 7 marca 2005 r. w sprawie rodzajów i szczegółowych zasad działania placówek publicznych (...) zajęcia te powinny być prowadzone w wymiarze co najmniej 4 godzin tygodniowo. Według porządku ustalonego w Rozkładach zajęć, nie przewidziano możliwości spędzania czasu na świeżym powietrzu w dni powszednie. W związku z tym należałoby wziąć pod rozwagę potrzebę przeredagowania Rozkładów dnia wychowanek lub Regulaminu placówki w taki sposób, by znalazł się w nich zapis gwarantujący wychowankom - przynajmniej 4 godziny w tygodniu - uczestnictwo w zajęciach sportowych, turystycznych, rekreacyjnych oraz kulturalno – oświatowych, tym bardziej, że wykaz zajęć, który Dyrektor Ośrodka udostępnił pracownikom Biura RPO prezentuje bardzo bogatą ofertę (sala sportowa, aerobic, siłownia, koła: muzyczne, teatralne, gastronomiczne, plastyczne, języka angielskiego).

Z informacji sporządzonej przez Ośrodek na potrzeby Kuratorium wynika, iż w 2008 r. odnotowano: 3 ucieczki z placówki (nieletnie mimo monitów o doprowadzenie, nie powróciły do placówki) oraz tyle samo prób ucieczki (nieletnie w tym samym dniu zostały doprowadzone do placówki przez funkcjonariuszy policji lub wychowawców).

Ponadto, w 2008 r. odnotowano 3 przypadki samookaleczenia (wykonanie tatuażu) oraz jeden przypadek połyku przedmiotu. Podczas wizyty pracowników Biura

RPO dwie wychowanki przebywały w Szpitalu Psychiatrycznym na obserwacji, do którego trafiły w związku z podejmowanymi samookaleczeniami.

We wspomnianej informacji zawarte są również dane świadczące o prowadzeniu działań terapeutycznych placówki w 2008 r., z których wynika, że w placówce organizowane są zajęcia socjoterapeutyczne, dydaktyczno – wyrównawcze, realizowany jest również program profilaktyczno – terapeutyczny „Spójrz inaczej”. Ponadto, organizowany jest cykl spotkań we współpracy z Wydziałem Prewencji Komendy Powiatowej w Inowrocławiu oraz przy współpracy z Posterunkiem Policji w Kruszwicy (oddelegowany jest w tym celu funkcjonariusz dzielnicowy). W zakresie zajęć logopedycznych oraz terapii: Przeciwdziałanie agresji, Kontrola emocji Ośrodek współpracuje z Poradnią Psychologiczno – Pedagogiczną. Organizowany jest również cykl spotkań z lekarzem rodzinnym i pielęgniarką dotyczący profilaktyki uzależnień. Informacje te potwierdziła psycholog w rozmowie z pracownikami Biura RPO.

Protokoły z Kontroli Sanitarnej nie zawierają zaleceń pokontrolnych.

Przedstawiciele Rzecznika Praw Obywatelskich zapoznali się z opracowanym w placówce systemem oceniania i motywowania wychowanek, który zasadza się głównie na ukazaniu przewagi korzyści, płynących z pozytywnego zachowania, co w rezultacie ma doprowadzić do skorygowania przez nieletnią swojego zachowania. W oparciu o powyższe założenia powstały 4 grupy motywacyjne, oznaczone odpowiednimi kolorami: zielonym, żółtym, pomarańczowym, czerwonym, z opisem praw, obowiązków i przywilejów, wynikających z przynależności do poszczególnej grupy. Analizując dokładnie programy poszczególnych grup motywacyjnych, uwagę pracowników Biura RPO przykuły zapisy dotyczące kontaktów ze światem zewnętrznym. W grupie zielonej (najbardziej uprzywilejowanej) wśród praw nieletnich wymienione zostały m.in. prawo do kontaktowania się telefonicznie z osobami bliskimi (rodzina, opiekun prawny) raz w miesiącu na koszt ośrodka do 5 minut oraz prawo do kontaktu listowanego z dowolnie wybranymi osobami – 1 list w tygodniu (2 listy w miesiącu na koszt ośrodka). W dwóch pozostałych grupach, tj. żółtej i pomarańczowej, prawa te zostały ograniczone w następujący sposób: wychowanka dopiero po miesiącu pobytu w ośrodku może kontaktować się

telefonicznie z osobami bliskimi (rodzina, opiekun prawny) –raz w miesiącu na koszt ośrodka oraz może wysłać 1 list w tygodniu do dowolnej osoby (1 list w miesiącu na koszt ośrodka). Zaś w grupie czerwonej, najmniej uprzywilejowanej, wychowanka ma prawo jedynie do kontaktu listownego z najbliższą rodziną lub opiekunem prawnym, na zasadach ustalonych z wychowawcą grupy.

Należy podkreślić, iż ograniczenie kontaktów z rodziną i osobami najbliższymi płynące z powyższych zapisów jest niezgodne z art. 66 § 4 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (tekst jednolity Dz. U. z 2002 r., Nr 11, poz. 109, ze zm.), który stanowi, że *„Dyrektor zakładu, placówki lub schroniska, o których mowa w § 1, może ograniczyć lub zakazać kontaktów nieletniego z osobami spoza zakładu, placówki lub schroniska dla nieletnich wyłącznie w przypadku, gdy kontakt ten stwarzałby zagrożenie dla porządku prawnego, bezpieczeństwa zakładu, placówki lub schroniska bądź może wpłynąć niekorzystnie na przebieg toczącego się postępowania lub proces resocjalizacji nieletniego”*. Unormowanie to wymienia zamknięty katalog przesłanek ograniczania lub zakazu kontaktu nieletniego z osobami spoza placówki. Ponadto, zapisy w programie motywacyjnym Ośrodka są niezgodne z Konwencją o Prawach Dziecka, której Artykuł 9 pkt 3 wskazuje, iż *„Państwa-Strony będą szanowały prawo dziecka odseparowanego od jednego lub obojga rodziców do utrzymywania regularnych stosunków osobistych i bezpośrednich kontaktów z obojgiem rodziców, z wyjątkiem przypadków, gdy jest to sprzeczne z najlepiej pojętym interesem dziecka”*. Tym samym wskazane przepisy uniemożliwiają stosowania „zakazu rozmów telefonicznych” jako kary powszechnie stosowanej, na co wskazywały wychowanki podczas indywidualnych rozmów.

Przeanalizowano losowo wybrane akta osobowe wychowanków. Dokumentacja dziewcząt upośledzonych umysłowo, tzw. „Góra”, prowadzona jest w sposób niejednolity: część dokumentacji zawierająca wszelkie opinie i diagnozy znajduje się w pokoju pedagoga, główne informacje o wychowance gromadzone są w odrębnej teczce w pokoju wychowawców, zaś indywidualne programy resocjalizacji są w dyspozycji poszczególnych wychowawców bądź dołączane do

akt wychowanek. W grupie dziewcząt z normą intelektualną, tzw. „Dół”, żadna z 15 wychowanek przebywających w placówce w dniu wizytacji, nie posiadała sporządzonego indywidualnego planu resocjalizacji.

Z analizy zeszytu ewidencji ucieczek „Góry” wynika, że od września 2008 r. miało miejsce 12 ucieczek nieletnich (jedna ucieczka z Kościoła, druga z wycieczki do Inowrocławia, pozostałe z placówki). „Dół” nie prowadzi jednolitego rejestru ucieczek. W dniu wizytacji na ucieczce przebywało 6 nieletnich.

Na podstawie zeszytu ewidencji przepustek, urlopów, odwiedzin (prowadzonego od września 2008 r.) ustalono, iż w analizowanym okresie udzielono 23 krótkoterminowych przepustek. W tym czasie odnotowano również 3 przypadki odwiedzin osób spoza placówki.

## **7. Wnioski i zalecenia.**

Czynności przeprowadzone przez pracowników Biura Rzecznika Praw Obywatelskich w Młodzieżowym Ośrodku Wychowawczym dla Dziewcząt w Kruszwicy pozwoliły uznać, że w Ośrodku może dochodzić do poniżającego traktowania oraz karania wychowanków.

W związku z odebranymi przez przedstawicieli Rzecznika w trakcie rozmów z wychowanekami Ośrodka sygnałami o używaniu przemocy przez kadre pedagogiczną, pożądanym byłoby zwrócenie baczniejszej uwagi przez kierownictwo Ośrodka na pracę ich podwładnych, szczególnie w zakresie właściwego traktowania nieletnich.

Za niedopuszczalne uznać należy stosowanie odpowiedzialności zbiorowej oraz wymierzanie kar nieprzewidzianych w przepisach regulujących życie w Ośrodku. Kary w postaci zakazu rozmów z rodzicami oraz zakazu wychodzenia na świeże powietrze stoją w sprzeczności z obowiązującymi przepisami w zakresie ochrony praw dziecka. Ograniczanie wychowankom dostępu do świeżego powietrza jest sprzeczne z Zaleceniami „Europejskich Zasad w sprawie Nieletnich Sprawców Przestępstw będących podmiotem Sankcji i Środków” (Strasburg, 4 kwietnia 2008). W brzmieniu reguły 82 „Wszystkim nieletnim pozbawionym



wolności przysługuje prawo do regularnych ćwiczeń na świeżym powietrzu, przynajmniej dwie godziny każdego dnia”. W krajowych przepisach nie ma unormowań prawnych, które gwarantowałyby nieletniemu codzienny dostęp do zajęć na świeżym powietrzu. Ich zapewnienie należy jednak uznać za niezbędne, biorąc pod uwagę potrzeby rozwoju psycho – fizycznego młodego człowieka, a także konieczność rozładowania trudnych emocji w przypadku młodzieży niedostosowanej. Natomiast ograniczenie kontaktu z rodzicami jest niedopuszczalne z uwagi na wspomniany już wcześniej artykuł 9 pkt 2 Konwencji Praw Dziecka.

Ponadto, po przeanalizowaniu dokumentacji zebranej podczas wizytacji Ośrodka oraz wysłuchaniu wychowanków i pracowników placówki stwierdzono, że w celu poprawy stanu przestrzegania praw przysługujących nieletnim należy:

- zagwarantować wychowankom stałą opiekę medyczną w placówce, m.in. poprzez zatrudnienie pielęgniarki, zapewnienie w szerszym zakresie pomocy specjalistycznej (stomatologicznej, okulistycznej), a także wyodrębnienie izby chorych;
- rozważyć dokonanie zmian zapisów Statucie MOW w zakresie wskazanym w punkcie 6 niniejszej Informacji;
- wyposażyć kabiny natryskowe w zasłony;
- dążyć do odnowienia pokoi mieszkalnych nieletnich;
- w sposób ujednolicony prowadzić dokumentację nieletnich; należy również zadbać o to, by wszystkim wychowankom niezwłocznie po przybyciu do Ośrodka, sporządzano indywidualne programy resocjalizacji;
- sporządzać dokumentację w zakresie wypadków nadzwyczajnych;
- założyć Zeszyt ewidencji ucieczek, odwiedzin, przepustek, urlopów dla grupy dziewcząt z normą intelektualną.

W odpowiedzi na powyższe wnioski i zalecenia **Dyrektor MOW** udzielił wyjaśnień. Stwierdził, iż zarzuty dotyczące poniżającego traktowania wychowanek, używania przemocy przez kadre pedagogiczną są zbyt daleko idące i sformułowane tylko na podstawie rozmów i ankiety z wychowankami. Dyrektor podkreślił przy tym, iż w odpowiedzi odniósł się tylko do konkretnych zarzutów.

Jak zapewnił, w celu zagwarantowania wychowankom stałej opieki medycznej specjalistycznej wysłał pisma do lekarzy stomatologów w celu zwiększenia możliwości zakontraktowania leczenia stomatologicznego. Poradnia okulistyczna natomiast działa w ramach kontraktów z NFZ i nie ma możliwości przychylniejszego potraktowania wychowanek w celu przyspieszenia terminów ich przyjęcia i leczenia. Z Ośrodka wysłano również pisemną informację z prośbą o umożliwienie zatrudnienia pielęgniarki na kontrakt z NFZ. Ponadto Dyrektor poinformował, iż podjął działania zmierzające do wyodrębnienia izby chorych i utworzenia jej w okresie ferii letnich. Zmiany zapisów w zakresie wskazanym w punkcie 6 Informacji zostały wprowadzone. Kabiny natryskowe wyposażono w niezbędne zasłony. Podjęte zostały działania zmierzające do zapewnienia środków finansowych w celu odnowienia korytarzy i pokoi mieszkalnych, najodpowiedniejszym terminem jest okres wakacji, kiedy to większość dziewcząt przebywać będzie w domach rodzinnych. Dokumentacja nieletnich w ośrodku została ujednolicona, indywidualne plany resocjalizacyjne będą opracowywane niezwłocznie, jak tylko to będzie możliwe (po okresie adaptacji i opracowaniu diagnozy psychologiczno-pedagogicznej wychowanki). Powołane zostały Zespoły wychowawcze, których celem jest opracowanie Programu Wychowawczego i Profilaktyczno-Resocjalizacyjnego Ośrodka, na podstawie których kadra pedagogiczna (nauczyciele i wychowawcy) opracują swój program. Dokumentacja w zakresie wypadków nadzwyczajnych oraz Zeszyty ewidencji ucieczek, odwiedzin, przepustek i urlopów dla grupy dziewcząt z normą intelektualną zostały założone. Od nowego roku szkolnego zostanie zatrudniony pracownik socjalny na pełnym etacie. Wyposażenie i poprawa estetycznego wyglądu sal wykładowych, dekoracji, firan i zasłon - zrealizowana będzie w okresie ferii letnich, zakup pomocy

dydaktycznych będzie możliwy w ramach posiadanych środków finansowych, a zagospodarowanie pełne pracowni zostanie ukończone w okresie ferii letnich.

Po wizytacji Ośrodka, Krajowy Mechanizmu Prewencji zwrócił się do **Kujawsko – Pomorskiego Kuratora Oświaty** z prośbą o przeprowadzenie doraźnej wizytacji w Młodzieżowym Ośrodku Wychowawczym w Kruszwicy w celu zbadania zarzutów zgłoszonych przez nieletnie przedstawicielom KMP. Dotyczyły one niewłaściwego traktowania przez wychowawców, polegającego między innymi na stosowaniu przemocy fizycznej, zastraszaniu, szantażowaniu, stosowaniu nieregulaminowych kar oraz odpowiedzialności zbiorowej, przejawiającej się przede wszystkim w zakazie przebywania na świeżym powietrzu oraz ograniczaniu kontaktu z rodziną. Kuratorium Oświaty w Bydgoszczy poinformowało Rzecznika Praw Obywatelskich, iż podjęło czynności kontrolno-wyjaśniające. W wyniku przeprowadzonych spotkań z dyrektorem placówki, wicedyrektorem, wychowawcami oraz na podstawie analizy dokumentacji ośrodka, notatek służbowych i rozmów Kuratorium Oświaty w Bydgoszczy uznało, że zdecydowana większość zdarzeń dotyczy problemów komunikacyjnych, przestrzegania zapisów regulaminowych, których rozwiązanie jest możliwe poprzez dialog między stronami oraz wypracowanie stanowiska zaufania na linii wychowanek-wychowawca. Jednocześnie dyrektor ośrodka zobowiązany został do zwrócenia szczególnej uwagi na realizację zajęć wychowawczo-opiekuńczych, objęcia wzmocnionym nadzorem pedagogicznym i wsparciem młodych wychowawców oraz monitorowania na bieżąco zadań wychowawczych, opiekuńczych, profilaktycznych i terapeutycznych, w celu zapobiegania sytuacji niewłaściwego traktowania wychowanek przez wychowawców, stosowania nieregulaminowych kar i realizowania indywidualnych programów resocjalizacji.

W wyniku wizytacji Krajowego Mechanizmu Prewencji w Młodzieżowym Ośrodku Wychowawczym w Kruszwicy, Rzecznik Praw Obywatelskich zwrócił się w dniu 12 sierpnia 2009 r. do Minister Edukacji Narodowej w sprawie

rozważenie potrzeby podjęcia inicjatywy ustawodawczej, zmierzającej do właściwego uregulowania zasad i warunków zapewnienia nieletnim, w czasie pobytu w młodzieżowych ośrodkach wychowawczych i socjoterapii, prawa do codziennych zajęć na świeżym powietrzu.

W odpowiedzi Rzecznik został poinformowany, iż obowiązujące przepisy umożliwiają wychowankom udział w zajęciach na świeżym powietrzu. Prowadzone są bowiem zajęcia wychowania fizycznego w ramach programowego kształcenia ogólnego oraz planów nauczania odpowiednich typów szkół, które wchodzą w skład młodzieżowych ośrodków wychowawczych i młodzieżowych ośrodkach socjoterapii. Ponadto, nauczyciele i wychowawcy opracowują dla wychowanków indywidualne plany pracy edukacyjno – resocjalizacyjnej, w których uwzględniają m.in. zajęcia rekreacyjno – sportowe prowadzone na świeżym powietrzu. Jednakże, wyniki wizytacji przeprowadzonych w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji wskazują, że przytoczone powyżej podstawy prawne są zdecydowanie niewystarczające dla rozwiązania tego problemu. Możliwość przebywania nieletnich na powietrzu jest bowiem często uzależniona od indywidualnej zgody wychowawców, zaś zajęcia wychowania fizycznego przeprowadzane pod kierunkiem nauczyciela, nie zawsze są realizowane na świeżym powietrzu. Ograniczenia w tej mierze polegają też na stosowaniu nieregulaminowych środków dyscyplinarnych, związanych z zakazem wychodzenia na zewnątrz budynku. Stoją one w sprzeczności z *Europejskimi Zasadami w sprawie Nieletnich Sprawców Przestępstw będących podmiotem sankcji lub środków* (5 listopada 2008 r.), zgodnie z którymi nieletni pozbawieni wolności powinni mieć zapewnione regularne ćwiczenia przynajmniej dwie godziny w ciągu dnia, z czego jedna z nich winna odbyć się na świeżym powietrzu, o ile warunki pogodowe na to zezwalają (zasada 81). W ocenie RPO, unormowania prawne winny gwarantować wychowankom umieszczonym w młodzieżowych ośrodkach wychowawczych i socjoterapii prawo do korzystania z niezbędnego dla zdrowia, codziennego, przynajmniej godzinnego spaceru (zajęć) na świeżym powietrzu.

W rezultacie wymóg zapewnienia wychowankom co najmniej 2 godz. dziennie zajęć na świeżym powietrzu, o ile pozwalają na to warunki atmosferyczne, został ujęty w przepisach znowelizowanego Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 maja 2011 r. w *sprawie rodzajów i szczegółowych zasad działania placówek publicznych, warunków pobytu dzieci i młodzieży w tych placówkach oraz wysokości i zasad odpłatności wnoszonej przez rodziców za pobyt ich dzieci w tych placówkach* (Dz. U. z 2011 r. Nr 109, poz. 631). Rzecznik Praw Obywatelskich w dalszym ciągu będzie dążył jednak do tego, aby kwestia ta została uregulowana w ustawie o *postępowaniu w sprawach nieletnich* jako jedno z obligatoryjnych praw nieletniego przebywającego w warunkach izolacji.

W toku przeprowadzanych wizytacji, Krajowy Mechanizm Prewencji zauważył także, że wiedza nieletnich na temat ich praw, obowiązków, warunków pobytu w danej placówce oraz instytucji, od których mogą uzyskać ewentualną pomoc jest niewielka. W związku z tym, w dniu 22 lipca 2009 r. Rzecznik Praw Obywatelskich wystąpił do Minister Edukacji Narodowej w sprawie przygotowania informatora dla wychowanków, w którym zaprezentowane zostaną informacje dotyczące sytuacji prawnej nieletniego umieszczonego w tego typu placówce, jego praw i obowiązków oraz instytucji, do których może się zwrócić o pomoc w sytuacji, gdy jego prawa są łamane. Wskazane jest również, by został on rozpowszechniony we wszystkich placówkach, tak by nieletni mogli w każdej chwili zapoznać się z tymi informacjami.

W sierpniu 2010 r. Ośrodek Rozwoju Edukacji wydał informator pod nazwą „*Prawa. Obowiązki. Poradnik dla wychowanków MOS-ów i MOW-ów*”.